

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 43/2022-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľa a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátskou kanceláriou, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľa Mgr. Ivana Gašperca, LL.M., proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Sžsk 79/2020 z 30. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. októbra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a čl. 2 ods. 2 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 7 Sžsk 79/2020 z 30. júna 2021 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, zároveň žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého rozsudku a pripojených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

3. Sťažovateľ sa v právnom postavení žalobcu na Krajskom súde v Trnave (ďalej len „krajský súd“) domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutí žalovanej Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „žalovaná“), ktorými bolo rozhodnuté, že sťažovateľovi vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 1. júla 2010 a zaniklo 31. decembra 2010.

4. Krajský súd rozsudkom č. k. 47 Sa 21/2018-102 z 30. januára 2020 zamietol sťažovateľom podanú žalobu. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že sťažovateľ bol od 1. januára 2009 zapísaný do zoznamu advokátov Slovenskej advokátskej komory (ďalej len „SAK“). Z výpisu z daňového priznania sťažovateľa bolo preukázané, že príjem sťažovateľa za rok 2009 presiahol zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) stanovenú sumu na vznik povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia v zmysle § 21 ods. 1 v spojení s § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení, a to od 1. júla 2010. Z potvrdenia vydaného SAK vyplynulo, že sťažovateľovi 31. decembra 2009 zaniklo oprávnenie vykonávať advokáciu samostatne, od 1. januára 2010 mohol advokáciu vykonávať len v mene a na účet obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] v ktorej bol sťažovateľ advokátom a konateľom. Krajský súd poukázal na podľa svojho názoru prevažujúcu judikatúru ústavného súdu (I. ÚS 290/2010, II. ÚS 508/2010, I. ÚS 93/2012, IV. ÚS/103/2012, I. ÚS 64/2012, III. ÚS 118/2012), ako aj najvyššieho súdu (9 Sžso 122/2015, 9 Sžsk 24/2017), v zmysle ktorej pri zmene formy výkonu advokácie nenastali zákonom taxatívne určené skutočnosti podľa § 21 zákona o sociálnom poistení, na základe ktorých by mala zaniknúť povinná účasť advokáta na sociálnom poistení z titulu trvania jeho právneho postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení, a vydanému potvrdeniu SAK v súvislosti so zmenou formy výkonu advokácie nepriznal účinok zániku oprávnenia vykonávať činnosť podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení ako samostatne zárobkovo činná osoba.

5. Sťažovateľ napadol rozsudok krajského súdu kasačnou sťažnosťou, v ktorej namietal nesprávne vyhodnotenie potvrdenia SAK o zániku oprávnenia vykonávať advokáciu samostatne. Na podporu svojich záverov poukázal na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 63/2012 a sp. zn. II. ÚS 426/2012, ako aj rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžo 117/2015 preferujúce materiálny výklad dotknutých ustanovení zákona o sociálnom poistení. Uviedol, že výkon advokácie prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným ako jej konateľ vylučuje výkon advokácie ako samostatne zárobkovo činná osoba, preto v dôsledku zmeny spôsobu výkonu advokácie zaniká advokátovi postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby.

6. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom zamietol podanú kasačnú sťažnosť. V prejednávanej veci ostalo sporným, či sťažovateľovi vystupujúcemu v pozícii advokáta v prípade zmeny formy výkonu advokácie zo samostatného výkonu advokácie na výkon advokácie prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným zostal zachovaný status samostatne zárobkovo činnnej osoby pre účely zákona o sociálnom poistení.

7. Najvyšší súd rozsiahlo poukázal na rozhodnutia ústavného súdu, ako aj najvyššieho súdu potvrdzujúce právny názor prezentovaný krajským súdom (uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 290/2010 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžso 37/2009, uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 342/2010 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžso 19/2009, uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 508/2010 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 52/2009, uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 64/2012 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 33/2010, uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 93/2012 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sžso 62/2011, uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 103/2012 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9Sžso/58/2011, uznesenie ústavného súdu sp. zn.

III. ÚS 118/2012 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sžo 31/2010, uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 426/2012 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sžo 53/2010, uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 570/2012 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 7Sžo/69/2017, uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 599/2013 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžo 25/2012, uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 266/2014 odmietajúce ústavnú sťažnosť proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžo 23/2013). Neakceptoval poukaz sťažovateľa na ojedinelú judikatúru vyšších súdnych inšancií podporujúcu jeho právnu argumentáciu a uviedol, že v tomto smere je judikatúra pomerne ustálená, čím nemohlo dôjsť ani k porušeniu princípu právnej istoty.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľ podáva túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Najvyšší súd sa podľa jeho názoru nevysporiadal s rozchádzajúcou sa judikatúrou najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu, pričom poukázal na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 63/2012 a sp. zn. II. ÚS 426/2012 a rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžo 117/2015, ktoré obsahujú jasnú formuláciu, že formálny zápis v zozname advokátov nie je postačujúci pre účely postavenia advokáta ako platcu povinného dôchodkového a nemocenského poistenia. Ak advokát vykonávajúci advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným nedosahuje príjem zo samostatnej advokátskej činnosti, nemôže spĺňať podmienku podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení.

b) Existencia rozchádzajúcej sa súdnej praxe o určitej právnej otázke je porušením základného práva na právnu istotu ako súčasť základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty, najvyšší súd mal podľa názoru sťažovateľa prihliadnúť na ním predkladanú právnu argumentáciu podporenú aj relevantnými súdnymi rozhodnutiami a uprednostniť materiálny výklad dotknutých ustanovení pred formálnym, aký zvolil v prejednávanej veci krajský súd, ako aj žalovaná.

c) Sťažovateľ sa domáha aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 eur, ktorého úlohou je kompenzovať už 10 rokov trvajúcu právnu neistotu spočívajúcu v rozdielnom posudzovaní otázky vzniku povinného nemocenského a dôchodkového poistenia všeobecnými súdmi, ako aj ním vynaložené finančné prostriedky a úsilie v konaní pred správnymi orgánmi a správnymi súdmi.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľom tvrdené porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a čl. 2 ods. 2 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru a čl. 47 charty v dôsledku porušenia princípu právnej istoty napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu.

10. Kľúčovou námietkou sťažovateľa je tvrdená rozdielnosť v judikatúre o otázke vzniku a zániku povinného nemocenského a dôchodkového poistenia pri zmene spôsobu výkonu advokácie zo samostatného výkonu na výkon advokácie prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným v zmysle zákona o sociálnom poistení, pričom v jeho prípade sa najvyšší súd priklonil k formalistickému prístupu a nezohľadnil materiálny prístup všeobecných súdov, čo bolo v konečnom dôsledku na škodu sťažovateľa. Samotná existencia rozdielnosti v judikatúre všeobecných súdov zasahuje aj do princípu právnej istoty ako súčasť základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

11. S touto námietkou ústavný súd nemôže súhlasiť, keďže sťažovateľ poukazuje na dve staršie rozhodnutia jedného senátu ústavného súdu, a to na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 63/2012-52 z 21. februára 2013 a nález č. k. II. ÚS 426/2012-53 z 21. februára 2013. Po vydaní uvedených nálezov plénum ústavného súdu rozhodovalo o zjednotení právnych názorov o tejto otázke v znení: „Pokiaľ advokát zmenil formu výkonu advokácie zo samostatného výkonu advokácie na výkon advokácie ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, po takejto zmene formy výkonu advokácie mu nezostal zachovaný status samostatne zárobkovo činnnej osoby pre účely zákona o sociálnom poistení.“, pričom uznesením č. k. PLz. ÚS 1/2015-15 zo 4. marca 2015 bol návrh na zjednotenie právnych názorov v citovanom znení zamietnutý.

12. Po vydaní predmetného zamietavého uznesenia je judikatúra ústavného súdu ustálená, na čo poukázal aj najvyšší súd v napadnutom rozsudku. Z novej judikatúry možno poukázať na uznesenie č. k. IV. ÚS 280/2020-11 zo 17. júna 2020: „Aj v sťažovateľovej veci sú právne závery najvyššieho súdu identické so skutkovo obdobnými vecami, ku ktorým najvyšší súd konštantne zaujíma rovnaký postoj, pričom aj ustálená judikatúra ústavného súdu tieto právne názory dlhodobo akceptuje ako ústavnoprávne udržateľné, a tak niet dôvodu aj s ohľadom na uznesenie pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/2015 zo 4. marca 2015 odchýliť sa od postoja ústavného súdu k opodstatnenosti týchto sťažností vyslovených v jeho skoršej rozhodovacej praxi ani v prerokúvanom prípade. I samotný ústavný súd musí vynaložiť maximálnu snahu v prospech rešpektovania právnej istoty, v posudzovanom prípade nastolenej stabilnou judikatúrou najvyššieho súdu, a preto, zaujímajúc rovnaký postoj ako v predošlých analogických konaniach, ústavný súd považoval námietky sťažovateľa týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia jeho veci všeobecnými súdmi za zjavne neopodstatnené (m. m. III. ÚS 386/2012, II. ÚS 335/2013).“

13. Sťažovateľom uvádzané rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 3 Sžo 117/2015 z 22. marca 2017 obsahuje tento právny názor: „... je vylúčené súbežné vykonávanie činnosti advokáta podľa § 12 ods. 1 písm. a) ZAK a podľa § 12 ods. 1 písm. e) ZAK. Príjem z výkonu advokácie podľa § 12 ods. 1 písm. a) je príjmom z podnikania fyzickej osoby (SZČO) podľa § 6 ods. 1 písm. c) zák. č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, účinného v roku 2004. Príjem z titulu funkcie konateľa advokátskej kancelárie s. r. o. je príjmom zo závislej činnosti podľa § 5 ods. 1 písm. b) zák. č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, účinného v roku 2004. Ten istý príjem advokáta nemôže podliehať súčasne obom režimom, pretože by došlo k porušeniu zákazu dvojitého zdanenia.“

14. Z pohľadu ústavného súdu po vydaní rozhodnutia sp. zn. PLz. ÚS 1/2015 ide o ojedinelé rozhodnutie, ktoré nerešpektuje inak ustálenú prax najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu, a preto

iba jediný takýto odklon nemôže znamenať v prípade sťažovateľa porušenie princípu právnej istoty. Ústavnému súdu sú známe iné rozhodnutia najvyššieho súdu vychádzajúce z jeho zjednocujúceho uznesenia, a to napr. vo veciach sp. zn. 1 Sžsk 14/2017, 7 Sžsk 151/2018 a 9 Sžsk 24/2017. Okrem toho rovnaký právny názor bol publikovaný aj v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2012 pod č. 66: „I. Na posúdenie vzniku, zmeny a zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia advokáta sa vzťahuje § 21 zákona o sociálnom poistení bez ohľadu na znenie § 12 zákona o advokácii, ktorý upravuje právnu formu, ktorou môže advokát vykonávať advokáciu.

II. Na účely zákona o sociálnom poistení treba advokáta zapísaného v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou považovať za povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu, a to bez ohľadu na skutočnosť, či advokátsku činnosť vykonáva ako advokát vo svojom mene alebo ako spoločník, prípadne či konateľ právnickej osoby poskytujúcej služby advokácie. (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. júla 2011, sp. zn. 7 Sžso 27/2010).“

15. Na základe uvedeného nemožno prisvedčiť argumentácii sťažovateľa o existencii rozchádzajúcej sa judikatúry, čo by mohlo mať za následok porušenie princípu právnej istoty. Právne závery najvyššieho súdu zodpovedajú ustálenej judikatúre ústavného súdu, preto sú ústavne udržateľné a zodpovedajú aj ustálenej praxi najvyššieho súdu v predmetnej otázke. Nemožno preto súhlasiť ani s názorom, že v danej veci mal najvyšší súd vykladať dotknuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení spôsobom prezentovaným v sťažovateľom predkladaných rozhodnutiach.

16. Ústavný súd v namietanom rozsudku najvyššieho súdu teda nezistil taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktoré by mohol vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými základnými právami sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a čl. 2 ods. 2 listiny a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozhodnutím a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

17. Sťažovateľom označený čl. 47 charty normuje základné právo na spravodlivý proces, no aplikovateľnosť charty je podmienená vykonávaním práva Európskej únie (porov. III. ÚS 141/2011, IV. ÚS 398/2013). Vzhľadom na to, že argumentácia sťažovateľa neindikovala porušenie princípu právnej istoty a s tým spojeného základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a čl. 2 ods. 2 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd pokladal za bezpredmetné skúmať, či by sa na prejednávany prípad aplikoval aj čl. 47 charty, navyše v situácii, keď sťažovateľ sám nepredostrel prienik svojho prejednávaneho prípadu s právom Európskej únie, preto aj v tejto časti možno konštatovať zjavnú neopodstatnenosť podanej ústavnej sťažnosti.

18. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. februára 2022

Ladislav DUDITŠ
predseda senátu